

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא טו.

עין משפט
נר מצוה

קנב א ב מיי פ"ח
מהלכות מקי ממון
הלכה ג וינין בשבועות
ובמ"מ סגנון עשין סו
טושי"ע ח"מ סימן סח
ספ"ק א:
קנב ג מיי פ"ח מהל'
שפירות הלכה ו
ומי פ"ח מהלכות גניבה
הל"ו ופי' ז מהל' אסורי
ביאה הלכה ה סגנון לאין
קנה טור ש"ע ח"מ סי'
שטט ספ"ק א וסימן שז
ספ"ק א:
קנב ד מיי פ"ח מהל'
מקי ממון הל' ז
ופ"ח מהלכות פסדתי
הלכה ט סגנון עשין סו א
טושי"ע ח"מ סימן א ספ"ק
א:
קנב ה מיי פ"ח מהל'
מקי ממון הלכה ח
סגנון עשין סו טושי"ע
ח"מ סימן סג ספ"ק ב:
קנב ו מיי פ"ח מהלכה
א סגנון שטט ספ"ק ט:
קנב ז מיי פ"ח מהלכה
ח ופי"ח מהלכות
גניבה הלכה י:
קנב ח מיי פ"ח מהל'
מקי ממון הלכה ט
סגנון עשין סו:

תורה אור השלם

- דבר אל בני ישראל
איש או אשה כי יעשו
מבל חטאת האדם
למעל מעל בן ואשמה
בדפשי יהוה:
- ואלה המשפטים
אשר תשים לפניכם:
שמות כא א
- ואם שור נגח הוא
מתבלו שלשם הודיע
בבעליו ולא ישמרנו
הדמית איש או אשה
השור יסקל וגם בעליו
שמות כא כט
ויקח:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

רבינו הגאון (המשך)

וזהו האמור ומכור את
השור החי ודמו את כספו.
שלמו, כלומר הנוק שהודין
החי במת. ואם היתה
הביילה שה בשעת נגיחתו
לה קו וזו עכשיו בשעת
התשלומין שוה פ' זו הנה
פחתה הנבילה כ' זו זו
הפחיתה על הנוק היא,
וזהו שנינו הנוק איתיה
בתשלומין. ואקש' פתח
בבילה תנינא תשלומין נוק
איתא דפלגו נוקא קנסא
ליתני נמי הא תם אינו
משלם על פי עצמו, דהא
לדבר הכל היכא דליכא
שהדי ומורה בקנס, פטור.
ופרקי', תנא ושייר. ומאי
שייר דהאי שריי. שריי חצי
כופר, ותנן שור שנגח את
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,

השורה הכתוב **אשה איש**. היינו דוקא היכא דהפרשה נאמרה
לשון זכר כי היא דריש תמורה (דף ג:). לפרק אמתאי
אזכרתיך רצו לענין תמורה לפי שהפרשה נאמרה בלשון זכר והא
השורה הכתוב **אשה לאיש** אבל היכא דכתיב **איש זהדיא דלא**
התם לרצו רצו כהיא דפרק ארבעה
התם (פ' אהרן טו). איש כי יקלל את
לי אלא איש מניין וא"ת לקמן
בשור שנגח ארבעה ותמשה (דף מד:
וש ד"ה שור האשה) דאמר שור שור
שצעה להציל שור האשה גבי שור
שהמית אמתאי אזכרתיך רצו הא התם
לא כתיב איש ואע"ג דכתיב גם בעליו
יומת אינו אלא לשון זכר בעלמא לאומר
ר"ת (דמקשינן) התם נגיחה למינה
ונגיחה למזיקין והוא ילפינן מנוקזין
דכתיב בהו (שמות כא) איש כי יגוף
שור איש למעוטי אשה אי לאו
רצו דקרא:

אשר תשים לפניכם השורה הכתוב
אשה איש. תימה הא
לפניהם לא איירי אלא בכשרים לדון
דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף
פח: ושם) לפניהם ולא לפני הדיעות
ואשה פסולה לדון דתנן בפרק בא
סימן (גדה דף מט: ושם) כל הכשר
לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד
כדאמרינן בהסוול (לקמן דף פח:).
בפרק שבעות העדות (שבעות דף
ג:) וי"ל דהיא דפרק בא סימן (גדה
ד' מט:). באיש איירי כלומר כל איש
הכשר לדון כשר להעיד ומדכתיב
(שופטים ד) והיא שפטה את ישראל
בדבורה אין להציל רציה להשה
כשירה לדון דשמא היו מקבלין אותה
עליהם משום שכינה וא"ת בגיטין
(ד' פח:). דרשינן לפניהם למעוטי
הדיעות והכל דרשינן לרבות אשה
וי"ל דהתם מנעטע משום דלפניהם
קאי אלהים דכתיב בפרשה וא"ת
בלא לפניהם תיפוק ליה דבעינן
מומחים מאלהים ויש לומר דלפניהם
אזכרתיך לכל דבר עישוי וכפיהי אף
על פי שאינו דין דבעי מומחין וכן
מוכח בפ"ק דסנהדרין (דף י:). דרשינן
מאשר תשים אלו כלי הדיינין (ש)
והמית איש או אשה. תימה
דקרא קמא כי יגח שור
את איש או את אשה ה"ל הכא
לאמתוי דמקרא דוהמית איש דרשינן
בשור שנגח ארבעה ותמשה (לקמן
דף מג:). מה איש נוקי לירשיו כו'
והכי איתא התם והמית איש או את
אשה אמר ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

לכל מיתות. כלומר שחייב כמו
עליהם מיתת או כופר כמו
על האיש דכתיב ר' עקיבא וכו' מה את בא
זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש
הרי הוא אומר כי יגח שור וכו'
אלא להקיש אשה לאיש מה איש
נוקי לירשיו כו':

בני חורין. שיהו העדים בני חורין וזני ברית: **עזר אין לו יחס**.
לאמרינן בפרק הוצא על יצמתו (יבמות דף טז:). הכל מודים בעזר
שאין לו יחס דכתיב (עם החמור עם הדומין לחמור: **נכרי יש לו**
יחס. כדמפרש התם דכתיב (מ"א טו) הדרימונן) בן טבירמון בן סחאל: **עזר**
כעני שייך במצות שהגשים חיצות
בזן דגמר לה עם המאשה: **לפניהם**.
כולן בכלל: **קמייתא**. איש או אשה
כי יעשו דמשמע בקרבן: **הסם הוא**
הסם רחמנא עלה. דמיהו כאיש
לענין כפרה: **כי היכי דמיהו לה**
חיובא. דאי לא הוה בכלל דינין הוי
הסם נקי ממני וולדת,
הסם (מ"א טו) ופניה ד"ה,
(מ) זיל שור שנגח ד' ה',
ה"ג, סומו מדרש
הסם נקי ממני וולדת,
(מ"א טו) דלרשין, ר"מ,
(ע) נתי מוספד שבעות
כט: ד"ה שבעות, ומוספות
יצמות מה: ד"ה מ' וינין
פח: ד"ה ולא ומה ג' ד"ה
כל הכשר.

בני חורין ובני ברית בני חורין למעוטי עבדים
בני ברית למעוטי עובדי כוכבים וצריכא דאי
אשמעינן עבד משום דאין לו יחס אבל נכרי
דיש לו יחס אימא לא ואי אשמעינן נכרי
משום דלא שייך במצות אבל עבד דשייך
במצות אימא לא צריכא: והגשים בכלל
הנוק: מנהגי מילי⁶ אמר רב יהודה אמר רב
וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא: **איש או**
אשה כי יעשו מבל חטאת (ה) **השורה הכתוב**
אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דבי רבי
אלעזר תנא ² **ואלה המשפטים אשר תשים**
לפניהם השורה הכתוב אשה לאיש לכל דינין
שבתורה דבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי תנא
אמר קרא ³ **והמית איש או אשה השורה**
הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה
וצריכי דאי אשמעינן קמייתא התם הוא דהם
רחמנא עלה כי היכי דתהוי לה כפרה אבל
דינין איש דבר משא ומתן אין אשה לא ואי
אשמעינן דינין כי היכי דתהוי לה חיותא
אבל כפרה איש דבר מצוה אין אשה דלאו
בת מצוה לא ואי אשמעינן הני תרתי הכא
משום כפרה והכא משום חיותא אבל לענין
קמלא איש דבר מצוה (ו) **לשלם כופר אשה**
לא ואי אשמעינן כופר משום דאיכא איבוד
נשמה אבל הני תרתי דליכא איבוד נשמה
אימא לא צריכא: הניזק והמוזק בתשלומין:
איתמר פלגא נוקא רב פפא אמר ממונא רב
הונא בריה דרב יהושע אמר דקנסא רב פפא
אמר ממונא קסבר (ז) **סתם שוורים לאו בחזקת**
שימור קיימן וברין הוא דבעי לשלומי כוליה
ורחמנא הוא דחם עליה דאכתי לא אייעד
תוריה רב הונא בריה דרב יהושע אמר ⁸ **קנסא**
קסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימן וברין
הוא דלא לשלם כלל ורחמנא הוא דקנסיה כי
היכי דלנטריה לתוריה תנן הניזק והמוזק
בתשלומין בשלמא למאן דאמר פלגא נוקא
למ"ד פלגא נוקא קנסא השתא דלאו דיריה
שקיל בתשלומין איתיה לא נצרכא אלא
לפחת נבילה פחת נבילה הא תנא ליה
רישא (ח) **תשלומי נוק מלמד שהבעלים**
וחדא במועד וצריכא דאי אשמעינן תם
משום דאכתי לא אייעד אבל מועד אימא לא ואי אשמעינן מועד משום
דקא משלם כוליה אבל תם אימא לא צריכא ת"ש ומה בין תם למועד
שהתם משלם חצי נוק מגופו ומועד משלם נוק שלם מן העלייה ואם
איתא ליתני נמי הא ותם אינו משלם ע"פ עצמו
תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר חצי כופר לאו
שיורא הוא הא מני (ט) **רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר ת"ש**
המית

הנהרות הב"ח
(א) גבי מכל תפלת האדם
השוא: (ב) שם דבר מנה
משלם ספר:

גליון הש"ס
גבי וצריכי. ע"י שפוחת
מהביביל מ"א סימן כג
ד"ד: שם סתם שוורים
לאו בחזקת שימור. ע"י
לקמן דף מה ע"ד תד"ה
בחזקת שימור: שם קנסא
קסבר סתם. ע"י לקמן דף
כ"ד ע"ד תוס' ד"ה השתא:
תוס' ד"ה אי וכו' ובפרק
החולל. וע"ש ובתוס' ד"ה
אי משום וכו':

רבינו הגאון
בני חורין, למעוטי עבדים.
בני ברית, למעוטי גזים.
וצריכא כו'. והגשים בכלל
הנוק, מנהגי מילי,
ופשטינן דמאורייתא השוה
הכתי' אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ולכל
דינין שבתורה ולכל מיתות
שבתורה. וצריכין כו'.
והניזק והמוזק בתשלומין
איתמ' רב פפא אמ' פלגו
ניוקא ממונא, סתם שוורים
לאו בחזקת (שימור)
(שמונן) קיימי. פי' לאו
בחזקת שימורין אלא
צריכין שומר לשמרה,
ויכין שלא שמרם יש מן
הדין לשלם מה שהודין.
ורמ"י חס עליה דאכתי לא
אייעד תוריה. רב הונא
בריה דרב יהושע אמ' פלגו
ניוקא קנסא סתם שוורים
בחזקת (שימור) שמונן
קיימי. כלומר, כשמונן הן,
אינם צריכין שומר
לשמרם כי תרבות, ולא
הזהירה התורה לשמור
אלא המודע שני בו ולא
ישמרתו בעליו. וברין דלא
לישלם כלל, ורחמ' קנסיה
כי היכי דנינטריה לתוריה.
תנן הניזק והמוזק
בתשלומין. קשיא למאן
דאמ' קנסא הלא הוא אמ'
למיהב פלגו ניוקא ניוק,
דמדינתא לא מוחיב מיד,
והיך תנן כי המוזק גם
הניזק משלם, השתא דלאו
דיריה בעל, בתשלומין
איתא. ופרקי כי קתיי הניזק
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,

הנהרות הב"ח
(א) גבי מכל תפלת האדם
השוא: (ב) שם דבר מנה
משלם ספר:

גליון הש"ס
גבי וצריכי. ע"י שפוחת
מהביביל מ"א סימן כג
ד"ד: שם סתם שוורים
לאו בחזקת שימור. ע"י
לקמן דף מה ע"ד תד"ה
בחזקת שימור: שם קנסא
קסבר סתם. ע"י לקמן דף
כ"ד ע"ד תוס' ד"ה השתא:
תוס' ד"ה אי וכו' ובפרק
החולל. וע"ש ובתוס' ד"ה
אי משום וכו':

רבינו הגאון
בני חורין, למעוטי עבדים.
בני ברית, למעוטי גזים.
וצריכא כו'. והגשים בכלל
הנוק, מנהגי מילי,
ופשטינן דמאורייתא השוה
הכתי' אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ולכל
דינין שבתורה ולכל מיתות
שבתורה. וצריכין כו'.
והניזק והמוזק בתשלומין
איתמ' רב פפא אמ' פלגו
ניוקא ממונא, סתם שוורים
לאו בחזקת (שימור)
(שמונן) קיימי. פי' לאו
בחזקת שימורין אלא
צריכין שומר לשמרה,
ויכין שלא שמרם יש מן
הדין לשלם מה שהודין.
ורמ"י חס עליה דאכתי לא
אייעד תוריה. רב הונא
בריה דרב יהושע אמ' פלגו
ניוקא קנסא סתם שוורים
בחזקת (שימור) שמונן
קיימי. כלומר, כשמונן הן,
אינם צריכין שומר
לשמרם כי תרבות, ולא
הזהירה התורה לשמור
אלא המודע שני בו ולא
ישמרתו בעליו. וברין דלא
לישלם כלל, ורחמ' קנסיה
כי היכי דנינטריה לתוריה.
תנן הניזק והמוזק
בתשלומין. קשיא למאן
דאמ' קנסא הלא הוא אמ'
למיהב פלגו ניוקא ניוק,
דמדינתא לא מוחיב מיד,
והיך תנן כי המוזק גם
הניזק משלם, השתא דלאו
דיריה בעל, בתשלומין
איתא. ופרקי כי קתיי הניזק
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,

הנהרות הב"ח
(א) גבי מכל תפלת האדם
השוא: (ב) שם דבר מנה
משלם ספר:

גליון הש"ס
גבי וצריכי. ע"י שפוחת
מהביביל מ"א סימן כג
ד"ד: שם סתם שוורים
לאו בחזקת שימור. ע"י
לקמן דף מה ע"ד תד"ה
בחזקת שימור: שם קנסא
קסבר סתם. ע"י לקמן דף
כ"ד ע"ד תוס' ד"ה השתא:
תוס' ד"ה אי וכו' ובפרק
החולל. וע"ש ובתוס' ד"ה
אי משום וכו':

רבינו הגאון
בני חורין, למעוטי עבדים.
בני ברית, למעוטי גזים.
וצריכא כו'. והגשים בכלל
הנוק, מנהגי מילי,
ופשטינן דמאורייתא השוה
הכתי' אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ולכל
דינין שבתורה ולכל מיתות
שבתורה. וצריכין כו'.
והניזק והמוזק בתשלומין
איתמ' רב פפא אמ' פלגו
ניוקא ממונא, סתם שוורים
לאו בחזקת (שימור)
(שמונן) קיימי. פי' לאו
בחזקת שימורין אלא
צריכין שומר לשמרה,
ויכין שלא שמרם יש מן
הדין לשלם מה שהודין.
ורמ"י חס עליה דאכתי לא
אייעד תוריה. רב הונא
בריה דרב יהושע אמ' פלגו
ניוקא קנסא סתם שוורים
בחזקת (שימור) שמונן
קיימי. כלומר, כשמונן הן,
אינם צריכין שומר
לשמרם כי תרבות, ולא
הזהירה התורה לשמור
אלא המודע שני בו ולא
ישמרתו בעליו. וברין דלא
לישלם כלל, ורחמ' קנסיה
כי היכי דנינטריה לתוריה.
תנן הניזק והמוזק
בתשלומין. קשיא למאן
דאמ' קנסא הלא הוא אמ'
למיהב פלגו ניוקא ניוק,
דמדינתא לא מוחיב מיד,
והיך תנן כי המוזק גם
הניזק משלם, השתא דלאו
דיריה בעל, בתשלומין
איתא. ופרקי כי קתיי הניזק
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,

הנהרות הב"ח
(א) גבי מכל תפלת האדם
השוא: (ב) שם דבר מנה
משלם ספר:

גליון הש"ס
גבי וצריכי. ע"י שפוחת
מהביביל מ"א סימן כג
ד"ד: שם סתם שוורים
לאו בחזקת שימור. ע"י
לקמן דף מה ע"ד תד"ה
בחזקת שימור: שם קנסא
קסבר סתם. ע"י לקמן דף
כ"ד ע"ד תוס' ד"ה השתא:
תוס' ד"ה אי וכו' ובפרק
החולל. וע"ש ובתוס' ד"ה
אי משום וכו':

רבינו הגאון
בני חורין, למעוטי עבדים.
בני ברית, למעוטי גזים.
וצריכא כו'. והגשים בכלל
הנוק, מנהגי מילי,
ופשטינן דמאורייתא השוה
הכתי' אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ולכל
דינין שבתורה ולכל מיתות
שבתורה. וצריכין כו'.
והניזק והמוזק בתשלומין
איתמ' רב פפא אמ' פלגו
ניוקא ממונא, סתם שוורים
לאו בחזקת (שימור)
(שמונן) קיימי. פי' לאו
בחזקת שימורין אלא
צריכין שומר לשמרה,
ויכין שלא שמרם יש מן
הדין לשלם מה שהודין.
ורמ"י חס עליה דאכתי לא
אייעד תוריה. רב הונא
בריה דרב יהושע אמ' פלגו
ניוקא קנסא סתם שוורים
בחזקת (שימור) שמונן
קיימי. כלומר, כשמונן הן,
אינם צריכין שומר
לשמרם כי תרבות, ולא
הזהירה התורה לשמור
אלא המודע שני בו ולא
ישמרתו בעליו. וברין דלא
לישלם כלל, ורחמ' קנסיה
כי היכי דנינטריה לתוריה.
תנן הניזק והמוזק
בתשלומין. קשיא למאן
דאמ' קנסא הלא הוא אמ'
למיהב פלגו ניוקא ניוק,
דמדינתא לא מוחיב מיד,
והיך תנן כי המוזק גם
הניזק משלם, השתא דלאו
דיריה בעל, בתשלומין
איתא. ופרקי כי קתיי הניזק
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,

הנהרות הב"ח
(א) גבי מכל תפלת האדם
השוא: (ב) שם דבר מנה
משלם ספר:

גליון הש"ס
גבי וצריכי. ע"י שפוחת
מהביביל מ"א סימן כג
ד"ד: שם סתם שוורים
לאו בחזקת שימור. ע"י
לקמן דף מה ע"ד תד"ה
בחזקת שימור: שם קנסא
קסבר סתם. ע"י לקמן דף
כ"ד ע"ד תוס' ד"ה השתא:
תוס' ד"ה אי וכו' ובפרק
החולל. וע"ש ובתוס' ד"ה
אי משום וכו':

רבינו הגאון
בני חורין, למעוטי עבדים.
בני ברית, למעוטי גזים.
וצריכא כו'. והגשים בכלל
הנוק, מנהגי מילי,
ופשטינן דמאורייתא השוה
הכתי' אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ולכל
דינין שבתורה ולכל מיתות
שבתורה. וצריכין כו'.
והניזק והמוזק בתשלומין
איתמ' רב פפא אמ' פלגו
ניוקא ממונא, סתם שוורים
לאו בחזקת (שימור)
(שמונן) קיימי. פי' לאו
בחזקת שימורין אלא
צריכין שומר לשמרה,
ויכין שלא שמרם יש מן
הדין לשלם מה שהודין.
ורמ"י חס עליה דאכתי לא
אייעד תוריה. רב הונא
בריה דרב יהושע אמ' פלגו
ניוקא קנסא סתם שוורים
בחזקת (שימור) שמונן
קיימי. כלומר, כשמונן הן,
אינם צריכין שומר
לשמרם כי תרבות, ולא
הזהירה התורה לשמור
אלא המודע שני בו ולא
ישמרתו בעליו. וברין דלא
לישלם כלל, ורחמ' קנסיה
כי היכי דנינטריה לתוריה.
תנן הניזק והמוזק
בתשלומין. קשיא למאן
דאמ' קנסא הלא הוא אמ'
למיהב פלגו ניוקא ניוק,
דמדינתא לא מוחיב מיד,
והיך תנן כי המוזק גם
הניזק משלם, השתא דלאו
דיריה בעל, בתשלומין
איתא. ופרקי כי קתיי הניזק
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,

הנהרות הב"ח
(א) גבי מכל תפלת האדם
השוא: (ב) שם דבר מנה
משלם ספר:

גליון הש"ס
גבי וצריכי. ע"י שפוחת
מהביביל מ"א סימן כג
ד"ד: שם סתם שוורים
לאו בחזקת שימור. ע"י
לקמן דף מה ע"ד תד"ה
בחזקת שימור: שם קנסא
קסבר סתם. ע"י לקמן דף
כ"ד ע"ד תוס' ד"ה השתא:
תוס' ד"ה אי וכו' ובפרק
החולל. וע"ש ובתוס' ד"ה
אי משום וכו':

רבינו הגאון
בני חורין, למעוטי עבדים.
בני ברית, למעוטי גזים.
וצריכא כו'. והגשים בכלל
הנוק, מנהגי מילי,
ופשטינן דמאורייתא השוה
הכתי' אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ולכל
דינין שבתורה ולכל מיתות
שבתורה. וצריכין כו'.
והניזק והמוזק בתשלומין
איתמ' רב פפא אמ' פלגו
ניוקא ממונא, סתם שוורים
לאו בחזקת (שימור)
(שמונן) קיימי. פי' לאו
בחזקת שימורין אלא
צריכין שומר לשמרה,
ויכין שלא שמרם יש מן
הדין לשלם מה שהודין.
ורמ"י חס עליה דאכתי לא
אייעד תוריה. רב הונא
בריה דרב יהושע אמ' פלגו
ניוקא קנסא סתם שוורים
בחזקת (שימור) שמונן
קיימי. כלומר, כשמונן הן,
אינם צריכין שומר
לשמרם כי תרבות, ולא
הזהירה התורה לשמור
אלא המודע שני בו ולא
ישמרתו בעליו. וברין דלא
לישלם כלל, ורחמ' קנסיה
כי היכי דנינטריה לתוריה.
תנן הניזק והמוזק
בתשלומין. קשיא למאן
דאמ' קנסא הלא הוא אמ'
למיהב פלגו ניוקא ניוק,
דמדינתא לא מוחיב מיד,
והיך תנן כי המוזק גם
הניזק משלם, השתא דלאו
דיריה בעל, בתשלומין
איתא. ופרקי כי קתיי הניזק
איתיה בתשלומין, בפתח
בבילה. פי' כגון שנגח שור
שהיה מאתים לשרו שיה
מאתים הנבילה יפה ק' זו
בנגצא הנוק כ' זו שריי
המדיק לשלם לניזק כ' זו,